

Interview

Reizen Jihad.

Dēmos sprak met Fikry El Azzouzi van
SINCOLLECTIEF

Mehdi Maréchal

foto: © AFP

Op vrijdag 10 maart ging het recentste stuk van SINCOLLECTIEF in première in kultuurfactorij de Monty te Antwerpen. Aan de vooravond van deze eerste voorstelling ging Dēmos in gesprek met Fikry El Azzouzi, schrijver, lid van SINCOLLECTIEF en auteur van het scenario voor 'Reizen Jihad'.

Dēmos: Wanneer is het idee voor 'Reizen Jihad' ontstaan?

El Azzouzi: Zo'n twee jaar geleden. Druppelsgewijs begonnen toen jongeren naar Syrië te vertrekken en werden we op tv geconfronteerd met de wreedheden die door het regime van Assad begaan werden. Ook uit de eigen kennissenkring van SINCOLLECTIEF hoorden we dat mensen waren vertrokken om te gaan strijden. Het was dus een thema dat heel dicht bij onze realiteit lag. Het intrigeerde ons, en we voelden meteen dat we daar een stuk van wilden maken. Voor we

het wisten, waren we al met een plan bezig, en dan waren we vertrokken. We wisten toen echter nog niet dat het zo brandend actueel zou worden. Eerlijk gezegd dachten we dat de media-aandacht al zou gaan liggen zijn tegen dat het stuk af was: dat Assad zou gevallen zijn en er van een kalifaat geen sprake meer zou zijn.

Dēmos: Het is dus een thema dat jullie al langer bezighield, ook jou persoonlijk...

El Azzouzi: Eigenlijk was ik er misschien al altijd mee bezig, want voor mij is het verhaal van de Syriëstrijders een verhaal van worstelen met je geloof en identiteit, en dat is een thematiek die ik al in mijn eerste roman aansneed. Daarnaast is het fenomeen van vrijwillige strijders die naar het buitenland trekken ook niet nieuw: jonge mensen zien dat er wreedheden begaan worden en dat niemand iets doet. Vanuit die verontwaardiging willen ze dan iets ondernemen. In zeker

De oostfronters waren ook vaak volkmensen die door de katholieke kerk gestimuleerd werden om tegen de goddeloze bolsjewieken te gaan vechten.

zin was dat ook het geval tijdens de Spaanse burgeroorlog.

En het is dan des te frustrerender dat de uitgebreide media-aandacht er pas komt wanneer er Westerlingen onthoofd worden. Alsof Westerse slachtoffers meer waard zijn... Dat versterkt nog dat idee van onrechtvaardigheid.

Dēmos: In het stuk is die parallel met andere Internationale strijders wel belangrijk, toch? De grootouders van het hoofdpersonage zijn oostfronters.

El Azzouzi: Er zijn zeker gelijkenissen. De belangrijkste is misschien wel de naïviteit waarmee die strijders naar het buitenland vertrekken. De oostfronters waren ook vaak volkmensen die door de katholieke kerk gestimuleerd werden om tegen de goddeloze bolsjewieken te gaan vechten. Syriëstrijders zijn ook vaak gebrainwasht om te gaan vechten en komen dan een beetje verdwaald in een omgeving terecht die ze eigenlijk niet kennen en waar hun wereldbeeld duchtig op de proef gesteld wordt. De geschiedenis herhaalt zichzelf constant, en dat is een dankbaar gegeven voor theater.

Dēmos: Heb je de tekst waarop het stuk gebaseerd is bewust als een scenario geschreven, of was het een reeds bestaande tekst die je aangepast hebt voor theater?

El Azzouzi: Ik heb de tekst geschreven met een theaterstuk in het achterhoofd. We hebben die dan besproken met de leden van SIN, nagedacht over de richting die we uitwilden, de spelers, enzovoort. Tussen dat eerste idee en het uiteindelijke product zijn er ook twee jaar verlopen. In die periode hebben we natuurlijk niet stilgezeten: we hebben de tekst besproken, onderzoekswerk gedaan en

bovenal ook experts geraadpleegd. Die experts waren echt belangrijk om ons aan het denken te zetten en te verrijken. We hebben bijvoorbeeld ook de acteurs met hen in gesprek laten gaan, en dat heeft hen enorm geïnspireerd. Die experts kwamen uit zeer verschillende hoeken: maatschappelijke werkers, islamologen, politiemensen, psychologen... Zo hadden we verschillende invalshoeken en visies op de thematiek. Er was bijvoorbeeld een psychologe die voornamelijk de moeders van Syriëstrijders begeleidde, en die de link maakte met moeders van kindsoldaten in Congo. Heel interessant allemaal.

Dēmos: In welke mate hebben al die gesprekken en reflecties uiteindelijk het stuk beïnvloed?

We hadden vanuit SINCOLLECTIEF weliswaar onze eigen mening en gedachten over de thematiek, maar het was goed dat die bevestigd of weerlegd werden.

El Azzouzi: Ze gaven ons vooral meer inzicht in de hele thematiek, en dat was nodig. Op die manier kregen de acteurs ook meer emotionele voeling met het stuk en konden ze meer gefocust werken. We hadden vanuit SINCOLLECTIEF weliswaar onze eigen mening en gedachten over de thematiek, maar het was goed dat die bevestigd of weerlegd werden. Het was dus enerzijds een aftoetsen van onze eigen ideeën en anderzijds een manier om de acteurs er echt 'in' te sleuren. Het stuk is zoals een klassiek muziekstuk, een partituur: je moet je focus erbij houden, anders raak je het kwijt.

Dēmos: Waarom is die focus dan zo cruciaal voor dit stuk?

El Azzouzi: Omdat we het stuk heel strak geregisseerd hebben. Als je ooit een madrasa (koranschool, nvdr.) bezocht hebt, dan zal je gemerkt hebben hoe daar op een methodisch ritme het alfabet en de soera's ge-

reciteerd worden. Die recitaties vormen een bezwerend ritme dat je in trance brengt. Zo is het stuk ook opgebouwd, omdat we een parallel wilden trekken tussen de focus van de jonge Syriëstrijders en de focus nodig voor recitatie: in beide gevallen heb je een soort van oogkleppen op, je kijkt niet meer breed, enkel naar datgene waarmee je bezig bent... Jongeren die onder invloed staan van een preker hebben diezelfde focus en rechtlijnigheid in hun denken.

Dēmos: Het is op zich wel interessant wat je vertelt: enerzijds is het stuk blijkbaar heel organisch en procesmatig tot stand gekomen, maar anderzijds is het eindproduct wel heel strak geregisseerd.

El Azzouzi: Er was een tekst, er was een concept, maar we wisten al van bij het begin dat we zouden herschrijven, desnoods terug van nul beginnen... Dat was ook voor mij als auteur een leerrijk proces, ik moest veel terug in twijfel trekken, nadenken, enzovoort. Bij mijn romans is dat eigenlijk niet anders: ik begin te schrijven, maar weet nooit waar ik zal eindigen. Dat heeft zijn voordelen, maar het grootste nadeel is dat je steeds moet herschrijven. (lacht) Als je een strak plan hebt met een begin, midden en slot, dan gaat het ongetwijfeld wat sneller vooruit, maar dan ga je jezelf nooit laten verrassen. Op een gegeven moment creëer je je eigen creatieve beperking.

Dēmos: Je brengt een stuk uit over een thema dat zeer actueel is en ook zeer gevoelig ligt. Vergroot dat nog niet de druk tijdens het creatieproces?

El Azzouzi: Dat is net waar we bij SINCOLLECTIEF naar streven! Wij willen in al onze stukken onszelf een zekere druk opleggen en onszelf opnieuw uitdagen. Met de 'Rumble in da jungle' hebben we onszelf bijvoorbeeld ook veel druk opgelegd omdat het een heel

De stad trekt alles vooruit, is altijd de avant-garde, daar gebeurt het allemaal.

groots stuk was en toch ook strak geregisseerd. Met 'Reizen Jihad' gaan we nog een stap verder, vind ik. We moeten met SINCOLLECTIEF scherp blijven, kritisch zijn en permanent de vinger op de wonde leggen. Ons toneel blijft in de eerste plaats de stad; de verhalen die zich afspelen op straat zijn onze inspiratie. De stad trekt alles vooruit, is altijd de avant-garde, daar gebeurt het allemaal. Dat is ook de lijn die we met SINCOLLECTIEF verder willen uitzetten.

Dēmos: Is het ook jullie ambitie om de manier waarop aan theater wordt gedaan in de meer reguliere instellingen in vraag te stellen? Maken jullie een statement naar de kunstensector?

El Azzouzi: Absoluut, we willen ze een spiegel voorhouden! Het opvallendste is echter dat ze er niet in willen kijken, ze kijken weg... Tot op het moment dat je doorbreekt, dan wil plots iedereen samenwerken. Naar aanloop van de nieuwe vijfjarenplannen binnen het kunstendecreet krijgen we nu veel telefoontjes van organisaties die 'iets willen doen' met ons. Het is niet altijd makkelijk om te onderscheiden wie oprecht is en wie gewoon het vakje 'diversiteit' in zijn dossier wil kunnen aanvinken. Wij beschouwen onszelf echter niet als 'divers theater', dat heeft de bijklank dat je niet op gelijke voet staat met andere producties, terwijl onze kwaliteitseisen juist enorm hoog zijn, ik zou zelfs durven stellen: hoger dan de gemiddelde theaterproductie. Wij willen bovendien niet enkel de mensen entertainen, maar ze ook laten nadenken. Om even een beetje arrogant te doen: ik denk dat we met SIN onze tijd vooruit zijn. Wij zijn al lang bezig met stadsverhalen, en nu pas wordt in beleidsverklaringen van de minister van Cultuur het

foto: © Christiaan Triebert, Azaz, Syria 2012

belang van de stad als cultureel broeinest benadrukt. Andere gezelschappen beginnen nu plots onze manier van werken te kopiëren. Dat vind ik opportunisme...

Dēmos: Hoe zie je SINCOLLECTIEF verder evolueren?

El Azzouzi: SINCOLLECTIEF heeft de laatste jaren echt een plaats veroverd in het theaterlandschap: de 'Rumble in da jungle' heeft meer dan 40 keer gespeeld. Dat is veel voor een stuk met 25 spelers, wat dus duur is. Andere gezelschappen kunnen daar alleen maar van dromen. Maar ongeacht wat dan ook, wij blijven trouw aan onze visie: stedelijke verhalen vertellen en een eigen stijl waarin we naast acteerwerk ook muziek en video een plaats geven. In al onze stukken zien we het bij het begin groots en eindigen we megalomaan, dus aan ambitie geen ge-

brek. (lacht) Ook de research die we doen ter voorbereiding van onze stukken zal cruciaal blijven.

Ten slotte willen wij ook echt wel mensen naar het theater krijgen die anders veel minder zouden gaan. Daartoe hebben we een heel eigen publiekswerking. Theater heeft nu te veel een elitair imago, wij willen het weer hip en laagdrempelig maken. We willen een jonger publiek in de zalen krijgen, door net verhalen te vertellen die nauwer aansluiten bij hun leefwereld. Wij willen een kleine revolutie veroorzaken in het theaterlandschap: de grote kunsthuisen hangen immers nog te hard vast aan hun conservatisme, en daar willen we ze mee confronteren. Ze kunnen moeilijk blijven beweren dat al die jonge mensen met een diverse achtergrond niet geïnteresseerd zijn in theater als wij elke keer volle zalen trekken. Reguliere

We willen een jonger publiek in de zalen krijgen, door net verhalen te vertellen die nauwer aansluiten bij hun leefwereld.

theaters maken dikwijls gewoon stukken en hopen dan dat ze weer een paar jaar kunnen overbruggen tot de volgende subsidieperiode. Theater wordt op die manier een kunst-

vorm die losstaat van de rest van de samenleving. Dat leidt tot een sector die momenteel wereldvreemd is en zich geen plek weet te vinden in de huidige maatschappelijke evoluties. Daar willen wij hen mee confronteren: als je vijftig jaar na de eerste grote migratiestromen nog steeds blijft beweren dat je 'andere publieken' niet naar je zalen kan krijgen, dan betekent dat gewoon dat je als sector tekortschiet...

foto: © Jef Boes

FIKRY EL AZZOUZI / OVER DE INTERVIEWEER

Fikry El Azzouzi is geboren en getogen in het Waasland (°1978). Geïnspireerd door zijn verwondering en ergernis over de actualiteit schreef hij een wekelijkse column voor De Morgen. In april 2010 debuteerde El Azzouzi met de roman 'Het Schapenfeest', uitgegeven door Van Gennepe. Het boek vertelt met een flinke dosis humor het verhaal van de elfjarige Ayoub. Ayoub moet met zijn vader mee een schaap gaan slachten voor het Offerfeest, maar bedenkt de meest inventieve strategieën om hieraan te ontsnappen en gewoon leuke dingen te kunnen doen. Het boek werd lovend onthaald in Vlaanderen en Nederland, en intussen is de auteur volop bezig aan zijn tweede roman.

Sinds februari 2012 maakt Fikry deel uit van het SINCOLLECTIEF. In december 2012 ging zijn eerste theaterstuk 'Ijdele dagen' (GEN2020 en t,arsenaal) in première in een regie van Mesut Arslan. In 2013 maakten SINCOLLECTIEF en t,arsenaal samen 'Troost', met tekst van Fikry El Azzouzi, geregisseerd door Michael De Cock. 'Troost' is surreëel, bevreemdend en beklijvend muziektheater, met Junior Mthombeni, Ikram Aoulad en de NoMoBS. Met 'Troost' won Fikry El Azzouzi in 2013 de auteursprijs voor podiumkunsten.

In 2013-2014 schreef Fikry de novelle 'De handen van Fatma', die aan de basis lag van de gelijknamige theaterproductie van t,arsenaal en mousssem, en werkte hij mee aan het muziektheaterspektakel 'Rumble in da Jungle'. Hij schreef ook een van de verhalen voor het boek 'Verre vrienden' (Davidsfonds/Infodok), waarvoor Michael De Cock en Gerda Dendooven tien nieuwe/jonge auteurs en illustratoren vroegen om de kinderliteratuur meer te kleuren en te kruiden.

In maart 2015 ging zijn nieuwe theatertekst 'Reizen Jihad' (SINCOLLECTIEF, Monty en t,arsenaal) in première en stond zijn boek 'Drarrie in de nacht' op de longlist van de Gouden Uil. Voor beide teksten werd Fikry El Azzouzi beloond met de 65e Arkprijs van het Vrije Woord.